

TEXNOLOGIYA TA'LIMI FANINI O'QITISHDA AXBOROT KOMMUNIKASION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI

Jalilov Najmiddin Husanovich

O'zbekiston-Finlandiya pedagogika instituti o'qituvchisi.

Annotatsiya: Ushbu maqolada texnologiya ta'limi fani hamda ta'lim tizimida zamonaviy axborot texnologiyalarni ta'lim jarayonida qo'llash, ular yordamida ta'lim jarayonini boshqarishni asosiy sabablari keltirilgan

Kalit so'zlar: *Texnologiya ta'limi, zamonaviy axborot texnologiyalari, kompyuter, pedagogika, o'qituvchi va o'quvchilarning axborot madaniyati, mutaxassis, ta'lim-tarbiya.*

Zamonaviy axborot texnologiyalar ta'lim jarayonini boshqarish, axborot to'plash va axborot ta'lim muhitlarini yaratish, umumta'lim fanlarini o'qitishda keng qo'llanilmoqda. Holbuki umumta'lim fanlarini, xususan, texnologiya ta'limi fanini o'qitishda ham zamonaviy informasion texnologiyalaridan foydalanish zaruratdir. Ammo bugungi kunda ayrim ta'lim muassasalarida umumta'lim fanlarini, shu jumladan, texnologiya ta'limi fanini o'qitishda informasion texnologiyalaridan talab darajasida foydalanilmayapti. Bizningcha, buning asosiy sabablari quyidagi omillar bilan uzviy bog'liq:

- Chet hududlarga yashovchi o'quvchilarning (ayrim holatlarda o'qituvchilarning ham) axborot madaniyati yuksak emas, ularning ko'pchiligi axborot texnologiyalarining keng imkoniyatlarini yaxshi bilishmaydi va undan foydalanishmaydi;
- texnologiya ta'limi fanini o'qitishda axborot texnologiyalaridan foydalanishning ilmiy-uslubiy va psixolo-pedagogik asoslari ishlab chiqilmagan;
- o'quvchilarning (ba'zi o'qituvchilarning ham) axborot texnologiyalaridan foydalanish bo'yicha nazariy va amaliy, ayniqsa, uslubiy tayyorgarligi yetarli darajada emas;
- o'qituvchi va o'quvchilarda axborot texnologiyalardan foydalanish layoqati kuchli emas;
- ba'zi umumta'lim maktablarida umumta'lim fanlarini o'qitish bo'yicha axborot texnologiyalaridan foydalanish, ma'lumotlar to'plash uchun o'qituvchi va o'quvchilarga yetarlicha shart-sharoitlar yaratib berilmagan.

Ta'lim tizimining tubdan isloh qilinishi o'qituvchilarga katta talablar qo'yimoqda. Ular nafaqat pedagogik mahorati va ijodiy qobiliyatini, balki informatika va axborot texnologiyalari hamda chet tili bo'yicha tayyorgarliklarini

muntazam ravishda oshirib borishlari kerak. Ana shunda o'qituvchilar o'quvchilarni zamonaviy axborot texnologiyalari asosida o'qitib, yangi bilimlar bilan qurollantira oladi.

Ko'rinib turibdiki, texnologiya ta'limi fanini o'qitishda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanishning samaradorligi, eng avvalo, yaratilgan pedagogik shart-sharoitlar, o'qituvchi va o'quvchilarning axborot madaniyati, ularning informatika va axborot texnologiyasi bo'yicha tayyorgarligi, ta'lim muassasalarining kompyuter va axborot bazasi, uning axborot texnologiyalari va o'quv-materiallari bilan yetarlicha ta'minlanganligi bilan uzviy bog'liq ekan.[7]

Kuzatishlar va ilmiy manbalar tahliliga tayangan holda shuki ta'kidlab o'tmoqchimanki, texnologiya ta'limi fanini o'qitishda axborot texnologiyalaridan keng foydalanish quyidagi imkoniyatlarni beradi:

- texnologiya ta'limi fani bo'yicha katta hajmdagi ma'lumotlarni arxiv ko'rinishida saqlash, kerakli vaqtda undan foydalanish imkoniyati mavjud;
- ma'lumotlar manbaiga oson kirish va kerakli ma'lumotlarni qidirib topish mumkin;
- ma'lumotlarni uzoq masofalarga uzatish;
- bir muncha qiyin o'zlashtiriladigan tajribaviy ishlarni yoki materiallarni ko'p marta takrorlash;
- monitor ekranida real obyektlar, hodisalar va jarayonlarni aks ettirish hamda boshqarish;
- o'qituvchi va ta'lim oluvchilarning axborotlarni izlash faoliyati va hisoblash jarayoni avtomatlashtirish hamda boshqarish mumkin.

Texnologiya ta'limi fanini o'qitishda informasion texnologiyalardan foydalanib, o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini tezda aniqlash hamda baholash, o'zlashtirilmagan bilimlarning sababalarini bilish, zaruratga qarab fanni o'qitish mazmuni va metodikasini o'zgartirish, shuningdek, ma'lumotlar, jadval, matn, grafik, diagrammalarni audio va video lavha tarzida ko'rsatish imkoniyati mavjud.[8]

Ta'lim muassasalarida texnologiya ta'limi fanini o'qitishda kompyuterdan foydalanish o'zining yuqori natijalarini beradi, buning uchun zaruriy shart-sharoitlar yaratish talab etiladi. Kompyuterdan foydalanish tizimi o'z ichiga quyidagilarni qamrab olishi mumkin: elektron darsliklar, elektron ma'ruzalar, elektro o'quv qo'llanmalari, modellashtiruvchi kompyuter dasturlari, nazorat qilishga oid kompyuter dasturlari, o'quv ma'lumotlari bazasi, masalalar va misollar to'plami, turli bilimlarni egallashga ko'maklashuvchi kompyuter illyustrasiyalar, slaydlar va hokazolar.

Yuqorida aytib o'tilgan axborot texnologiyalaridan foydalangan holda texnologiya ta'limi fanidan mashg'ulotlar o'tkazish ta'lim samaradorligini oshiradi.

Darsga tayyorgarlik ko'rish va uni olib borishda bu imkoniyatlardan iloji boricha ko'proq foydalanish lozim.

Shuni ta'kidlab o'tish kerakki, nafaqat texnologiya ta'limi fanini, balki boshqa fanlarni o'qitishda ham axborot texnologiyasi orqali to'plangan ma'lumotlar bazasini shunday saqlash kerakki, har bir ta'lim oluvchi uchun uni oson topish va foydalanish qulay bo'lsin. Oliy ta'lim muassasasida shuning uchun yetarlicha kompyuterlar, internet tarmog'i va boshqa pedagogik shart-sharoitlar mavjud bo'lsin.

Kompyuter va zamonaviy texnologiya vositalari umumta'lim fanlari shu jumladan, texnologiya ta'limi fanini o'qitishda quyidagilarga imkon beradi: ixtiyoriy ko'rinishdagi va ko'lami har xil ma'lumotlarni turli masofalarga tezkor uzatish, interfaol va tezkor qaytar aloqani hamda hamkorlikda zamonaviy texnologiya loyihalarni tashkil etish.

Xulosa

Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda shunday xulosaga kelish mumkin, axborot texnologiyalaridan foydalanib umumta'lim fanlarini, xususan, texnologiya ta'limi fanini o'qitishni takomillashtirishning asosiy pedagogik shart-sharoitlari quyidagilardan iborat:

- ta'lim muassasalarida o'qituvchi va o'quvchilarning axborot madaniyatini rivojlantirish;

-informatika va axborot texnologiyasi bo'yicha o'quvchilarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish;

-o'quv jarayonini axborotlashtirish; o'quv xonasini kerakli texnik vositalar bilan jihozlash;

-zamonaviy axborot ta'lim muhitini yaratish; o'quv-uslubiy va ilmiy axborotlar bazasini yaratishva ularni o'qitish, joriy etish deb hisoblayman

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston respublikasi Prezidentining 2020 yil 6 noyabrdagi "Ta'lim-tarbiya tizimini yanada takomillashtirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" gi PQ-4884-sonli qarorin. Toshkent. 2020. 6 noyabr.

2. Taylaqov N.I. Ta'lim tizimida zamonaviy axborot texnologiyalarinijoriy etishning istiqbollari // Ta'lim va tarbiya -T 2002

3. Zaxarova, I.G. Ta'limda axborot texnologiyalari: oliy ta'lim uchun darslik. darslik muassasalar / I.G. Zaxarov. - M.: "Akademiya", 2008., 338-bet

4. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari: darslik / mualliflar jamoasi; ed. Bordovskoy N.V. - 2-nashr, o'chirilgan - M.: KNORUS, 2011.

5. Sh.S.Shoyimova, M.K.Xoshimova, Sh.R.Mirzayeva, M.M.Qo'ziboyeva Ta'lim texnologiyalari – Darslik. – T.: «IJODPRINT», 2020.

6. Yo'ldoshev J., Usmonov S. Pedagogik texnologiya asoslari. T. "O'qituvchi", 2004. Mavlyanov A. va boshqalar. O'quv mashg'ulotlarini tashkil etishda ta'lim texnologiyalari. O'quv qo'llanma. «Tafakkur bo'stoni» nashriyoti, Toshkent, 2013.

7. Jalilov N. [Texnologiya ta'limida zamonaviy axborot texnologiyalardan foydalanish – ta'lim sifatini oshirish omili. – Rossiya: «образование и наука в xxi веке». Выпуск № 9 \(часть 2\) \(апрель, 2023\).](#)

8. Jalilov N. [Texnologiya darslarida arduino dasturi yordamida robototexnika va mexatronikani o'rgatish usullari. -O'zbekiston: "Pedagog" respublika ilmiy jurnali. 6 – tom 4 – son /15 – aprel. 2023](#)

INTERNET MATERIALLARI:

1. www.president.uz
2. www.arxiv.uz
3. www.venngage.com
4. www.bluleadz.com
5. www.ziyonet.uz
6. www.tami.uz